Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MICHAL BOBEK
prednesené 15. apríla 2021 [1]

Vec C-683/19

Viesgo Infraestructuras Energéticas, SA
proti
Administración General del Estado,
Iberdrola, SA,
Naturgy Energy Group, SA, predtým Gas Natural SDG, SA,
EDP España, SA,
CIDE, Asociación de Distribuidores de Energía Eléctrica,
Endesa, SA,
Agri-Energía, SA,
Navarro Generación, SA

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Spoločné pravidlá pre vnútorný trh s elektrinou – Smernica 2009/72/ES – Uloženie povinností služby vo verejnom záujme – Financovanie sociálneho bonusu, ktoré sa vzťahuje iba na určité spoločnosti – Požiadavky transparentnosti a zákazu diskriminácie“

I. Úvod

1. Žalobkyne sú spoločnosti pôsobiace na španielskom trhu s elektrinou. Boli povinné prispievať na financovanie opatrení sociálnej podpory určených zraniteľným spotrebiteľom v Španielsku. Španielsky zákonodarca vyhlásil túto povinnosť za „povinnosť služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2009/72/ES [2]. Jedna zo žalobkýň napadla zlučiteľnosť tejto povinnosti financovania s právom Únie na Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) (ďalej len „Najvyšší súd“).

2. Uvedený súd dal žalobkyniam za pravdu. Podľa názoru Najvyššieho súdu predstavovali požiadavky na zlučiteľnosť podľa článku 3 ods. 2 smernice 2009/72 *acte clair*, čo znamená, že nebolo potrebné podávať návrh na začatie prejudiciálneho konania. Tribunal Constitucional (Ústavný súd, Španielsko) (ďalej len „Ústavný súd“) však tento rozsudok na základe sťažnosti na

[1] Jazyk prednesu: angličtina.

[2] Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES (Ú. v. EÚ L 211, 2009, s. 55).

ochranu ústavných práv zrušil. Rozhodol, že Najvyšší súd nesprávne konštatoval existenciu *acte clair*, čím porušil ústavné práva Administración General del Estado (španielska štátna správa), keďže vyhlásil vnútroštátne právo za nezlučiteľné s právom Únie bez toho, aby Súdnemu dvoru najskôr predložil návrh na začatie prejudiciálneho konania.

3. V nadväznosti na tento rozsudok predložil Najvyšší súd Súdnemu dvoru tento návrh, aby mu položil otázku, či je povinnosť financovania uložená žalobkyniam zlučiteľná s článkom 3 ods. 2 smernice 2009/72.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

4. Smernica 2009/72 nahradila smernicu 2003/54/ES[3] s cieľom ďalej rozvíjať spoločné pravidlá pre vnútorný trh s elektrinou. V odôvodnení 50 tejto smernice sa uvádza:

„Požiadavky služby vo verejnom záujme vrátane požiadaviek týkajúcich sa univerzálnej služby a spoločné minimálne normy, ktoré z nich vyplývajú, sa musia ďalej posilniť s cieľom zabezpečiť, aby všetci spotrebitelia, najmä tí zraniteľní, mali prospech z hospodárskej súťaže a zo spravodlivých cien. Požiadavky služby vo verejnom záujme by sa mali vymedziť na vnútroštátnej úrovni s prihliadnutím na vnútroštátne okolnosti. Členské štáty by však mali rešpektovať právo Spoločenstva. Občania Európskej únie a, ak to členské štáty považujú za vhodné, aj malé podniky, by mali mať možnosť využívať záväzky služby vo verejnom záujme, najmä pokiaľ ide o bezpečnosť dodávky a primerané ceny. …“

5. Článok 2 smernice 2009/72 stanovuje:

„Na účely tejto smernice sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

…

21. ‚vertikálne integrovaný podnik‘ je elektroenergetický podnik alebo skupina elektroenergetických podnikov, v ktorých je na vykonávanie kontroly priamo alebo nepriamo oprávnená tá istá osoba alebo osoby a kde podnik alebo skupina podnikov vykonáva v súvislosti s elektrinou aspoň jednu z týchto činností: prenos alebo distribúcia elektriny, a zároveň aspoň jednu z činností: výroba alebo dodávka elektriny;

…“

6. Článok 3 smernice 2009/72 upravuje „povinnosti služby vo verejnom záujme“ a ochranu spotrebiteľa. Odseky 2 a 6 tohto článku stanovujú:

„2. So zreteľom na príslušné ustanovenia zmluvy, najmä na jej článok 86, členské štáty môžu podnikom fungujúcim v odvetví elektroenergetiky z hľadiska všeobecného hospodárskeho záujmu uložiť povinnosti služby vo verejnom záujme, ktoré sa môžu vzťahovať na bezpečnosť,

[3] Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES – Vyhlásenia uskutočnené s ohľadom na činnosti súvisiace s vyradením z prevádzky a nakladaním s odpadom (Ú. v. EÚ L 176, 2003, s. 37; Mim. vyd. 12/002, s. 211).

vrátane bezpečnosti dodávky, pravidelnosti, kvality a ceny dodávok a ochrany životného prostredia, vrátane energetickej účinnosti, energie z obnoviteľných zdrojov a ochrany klímy. Tieto povinnosti musia byť jasne definované, transparentné, nediskriminačné, overiteľné a pre elektroenergetické podniky Spoločenstva zaručujú rovnosť prístupu k národným spotrebiteľom. …

…

6. Finančná kompenzácia, iné formy kompenzácie a exkluzívne práva, ktoré členský štát udeľuje na plnenie povinností ustanovených v odsekoch 2 a 3, sa poskytujú nediskriminačným a transparentným spôsobom.“

B. Španielske právo

7. Článok 45 Ley 24/2013, de 26 de diciembre, del Sector Eléctrico (zákon č. 24/2013 z 26. decembra 2013 o odvetví elektriny) (ďalej len „zákon č. 24/2013“), nazvaný „Zraniteľní odberatelia“, v príslušnej časti stanovuje:

„2. Sociálny bonus sa vzťahuje na zraniteľných odberateľov, ktorí spĺňajú charakteristiky sociálnej povahy, spotreby a kúpnej sily stanovené kráľovským dekrétom Rady ministrov. …

…

3. Sociálny bonus pokrýva rozdiel medzi výškou dobrovoľnej ceny pre maloodberateľov a základnou cenou, nazývanou ‚tarifa poslednej inštancie‘, a príslušný referenčný dodávateľ ho uplatní vo faktúrach odberateľov s nárokom na sociálny bonus.

…

4. Sociálny bonus je považovaný za povinnosť služby vo verejnom záujme v zmysle smernice [2009/72], ktorú nesú materské spoločnosti skupiny spoločností alebo prípadne spoločnosti, ktoré súbežne vykonávajú činnosti výroby, distribúcie a predaja elektrickej energie.

Percentuálny podiel súm, ktoré sa majú financovať, sa pre každú skupinu spoločností vypočíta ako pomer súčtu ročných priemerov počtu dodávok z distribučných sústav distribučných spoločností a počtu zákazníkov obchodných spoločností, ktoré sú v skupine, na strane jednej a súčtu všetkých priemerných ročných hodnôt dodávok a zákazníkov všetkých skupín spoločností, ktoré musia byť na účely tohto podielu zohľadnené, na strane druhej.

Tento percentuálny podiel vypočítava každoročne Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia [Národná komisia pre trhy a hospodársku súťaž, Španielsko] podľa postupov a podmienok, ktoré stanovuje legislatíva. …

…

V každom prípade príspevky, ktoré každá z týchto spoločností musí poskytnúť, sú zaslané na osobitný vkladový účet vytvorený na tento účel správnym orgánom zodpovedným za jeho správu.“

8. Real Decreto-ley 9/2013, de 12 de julio, por el que se adoptan medidas urgentes para garantizar la estabilidad financiera del sistema eléctrico (kráľovský zákonný dekrét č. 9/2013 z 12. júla 2013, ktorým sa prijímajú naliehavé opatrenia na zaručenie finančnej stability elektrickej sústavy) (ďalej len „kráľovský dekrét č. 9/2013“), v piatom odôvodnení v príslušnej časti stanovuje:

„Týmto kráľovským dekrétom sa tiež mení a dopĺňa systém, ktorým sa riadi znášanie nákladov na sociálny bonus.

…

Z tohto dôvodu a s cieľom prispieť k nevyhnutnému a neodkladnému zníženiu nákladov sústavy sa považuje za nevyhnutné zmeniť systém rozdelenia nákladov zavedený vyhláškou č. IET/843/2012… tak, že na základe povinnosti služby vo verejnom záujme sú povinné znášať náklady na sociálne bonusy materské spoločnosti alebo skupiny spoločností, ktoré vykonávajú činnosti výroby, distribúcie a predaja elektrickej energie a majú charakter vertikálne integrovaných skupín.

Uloženie takejto povinnosti týmto materským spoločnostiam umožňuje, hoci nepriamo, rozdeliť túto záťaž medzi hlavné obchodné aktivity v odvetví elektrickej energie. Činnosti prenosu sú teda z takého rozdelenia vylúčené, avšak táto výnimka je považovaná za odôvodnenú tým, že ide o regulovanú činnosť prevádzkovanú v režime zákonného monopolu a výlučnosti, s ohľadom na to, že jediný prenosový podnik nemôže na rozdiel od vyššie uvedených spoločností alebo skupín spoločností dosiahnuť na trhu náhradu všetkých nákladov, ktoré by v tomto ohľade musel znášať, lebo by to v konečnom dôsledku zmarilo cieľ sledovaný touto zmenou.“

9. Real Decreto 968/2014, de 21 de noviembre, por el que se desarrolla la metodología para la fijación de los porcentajes de reparto de las cantidades a financiar relativas al bono social (kráľovský dekrét č. 968/2014 z 21. novembra, ktorým sa podrobne upravuje metodika na stanovenie pomerných percentuálnych podielov súm, ktoré sa majú financovať, na účely sociálneho bonusu) (ďalej len „kráľovský dekrét č. 968/2014“) upravuje v článkoch 2 a 3 metodiku na účely financovania sociálnych bonusov stanovenú v článku 45 ods. 4 zákona č. 24/2013.

III. Skutkový stav, konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky

10. Real Decreto-ley 6/2009 (ďalej len „kráľovský zákonný dekrét č. 6/2009“) zaviedol mechanizmus, ktorý konkrétnym odberateľom, ktorí vykazujú sociálne znaky, ako aj znaky týkajúce sa spotreby a kúpnej sily (ďalej len „zraniteľní odberatelia“), zabezpečuje bonus na cenu elektriny v Španielsku. Na takýchto oprávnených odberateľov sa automaticky uplatní automatický bonus na cenu elektriny (ďalej len „sociálny bonus“), ktorá sa uplatní priamo na ich účet za elektrinu zo strany konečného dodávateľa.[4] Títo dodávatelia tak účtujú zraniteľným odberateľom cenu, ktorá je nižšia ako trhová cena elektriny.[5]

[4] V kontexte „povinností služby vo verejnom záujme“ v zmysle smernice 2009/72 sa pojem „dodávateľ poslednej inštancie“ vzťahuje na spoločnosť určenú členským štátom, ktorá zaisťuje nepretržité dodávky energie odberateľom (vrátane odberateľov v domácnostiach) za „primerané ceny“ (takzvané „tarify poslednej inštancie“). Pozri odôvodnenie 47, ako aj článok 3 ods. 3 a článok 37 ods. 6 smernice 2009/72.

[5] V zmysle článku 6 Real Decreto 897/2017 (kráľovský dekrét č. 897/2017) táto cena zodpovedá zľave vo výške 25 % z trhovej ceny elektriny v Španielsku pre „zraniteľného“ odberateľa a zľave vo výške 40 % z tej istej ceny pre „veľmi zraniteľného“ odberateľa.

11. Tento systém bol pôvodne na základe kráľovského zákonného dekrétu č. 6/2009 financovaný zdanením všetkých spoločností vlastniacich zariadenia na výrobu elektriny. Dňa 7. februára 2012 však Najvyšší súd kráľovský zákonný dekrét č. 6/2009 zrušil z dôvodu nezlučiteľnosti systému financovania so smernicou 2009/72 (ďalej len „rozsudok z roku 2012“).[6] Ústavná sťažnosť („recurso de amparo“), ktorá bola proti tomuto rozsudku podaná, bola Ústavným súdom vyhlásená za neprípustnú.

12. S cieľom zohľadniť rozsudok Najvyššieho súdu z roku 2012 a nahradiť kráľovský zákonný dekrét č. 6/2009 prijal španielsky zákonodarca kráľovský zákonný dekrét č. 9/2013. Tento právny predpis okrem iného stanovuje, že Najvyšší súd nešpecifikoval konkrétne metódu rozdelenie nákladov na sociálny bonus, čím španielskej štátnej správe umožnil zvoliť systém, ktorý považuje za najvhodnejší. Povinnosť znášať náklady na sociálny bonus by teda mali mať „materské spoločnosti skupín spoločností alebo prípadne spoločnosti, ktoré súčasne vykonávajú činnosti týkajúce sa výroby, distribúcie a predaja elektriny“.

13. Dňa 26. decembra 2013 bol prijatý zákon č. 24/2013. Článok 45 ods. 3 tohto zákona stanovuje, že sociálny bonus pokrýva rozdiel medzi cenou fakturovanou oprávneným zraniteľným odberateľom a základnou cenou elektriny na španielskom trhu s elektrinou. Článok 45 ods. 4 tohto zákona následne označuje sociálny bonus ako „povinnosť služby vo verejnom záujme“. Stanovuje tiež, že ho financujú „materské spoločnosti skupín spoločností alebo prípadne spoločnosti, ktoré súčasne vykonávajú činnosti týkajúce sa výroby, distribúcie a predaja elektriny“ (ďalej len „povinný príspevok“).

14. Dňa 21. novembra 2014 bol na účely vykonania zákona 24/2013 prijatý kráľovský zákonný dekrét č. 968/2014. Upravuje metodiku stanovenia percentuálnych podielov na účely rozdeľovania súm určených na financovanie systému.

15. Orden IET/350/2014, de 7 de marzo, por la que se fijan los porcentajes de reparto de las cantidades a financiar relativas al bono social correspondientes a 2014 [vyhláška č. IET/350/2014 zo 7. marca, ktorou sa stanovujú pomerné percentuálne podiely súm, ktoré sa majú financovať, na účely sociálneho bonusu za rok 2014 (ďalej len „vyhláška IET/350/2014“)] určuje subjekty, na ktoré sa vzťahuje povinný príspevok, a stanovuje pomerné percentuálne podiely súm, ktoré sa majú financovať, na účely sociálneho bonusu za rok 2014.[7]

16. Podľa vyhlášky č. IET/350/2014 by mali na 96,64131 % nákladov na sociálny bonus prispievať štyri spoločnosti: Endesa, SA (ďalej len „Endesaô) (41,612696 %), Iberdrola, SA (ďalej len „Iberdrola“) (38,474516 %), Gas Natural SDG, SA (14,185142 %) a E.ON España, SLU [z ktorej sa neskôr stala spoločnosť Viesgo Infraestructuras Energéticas, SL (ďalej len „Viesgo“)] (2,368956 %). Naproti tomu sú v súlade s touto vyhláškou 23 ďalším spoločnostiam pridelené značne znížené koeficienty, vo všetkých prípadoch nižšie ako 1 %. Tieto sumy sú každoročne určované Národnou komisiou pre trhy a hospodársku súťaž a musia byť zaslané na vkladový účet špeciálne určený na tento účel. Národná komisia pre trhy a hospodársku súťaž je taktiež zodpovedná za vysporiadanie príslušných platieb s príslušnými podnikmi a poukazuje im sumu zodpovedajúcu sociálnemu bonusu udelenému príslušným dodávateľom zraniteľným odberateľom.

6 STS 1425/2012 zo 7. februára 2012 (ECLI:ES:TS:2012:1425).

7 Podobné vyhlášky existujú aj pre nasledujúce roky, ako Orden IET/2182/2015 (pre rok 2015) a Orden IET/1451/2016 (pre rok 2016).

17. Dňa 18. decembra 2014 podala spoločnosť E.ON España, SLU (ktorá sa neskôr stala spoločnosťou Viesgo) na vnútroštátny súd správnu žalobu proti kráľovskému zákonnému dekrétu č. 968/2014. Tvrdila, že systémy financovania sociálneho bonusu stanovené v článku 45 ods. 4 zákona č. 24/2013, vykonaného článkami 2 a 3 kráľovského zákonného dekrétu č. 968/2014, sú nezlučiteľné so smernicou 2009/72.

18. Najvyšší súd tejto žalobe vyhovel rozsudkom z 24. októbra 2016. Zrušil články 2 a 3 kráľovského zákonného dekrétu č. 968/2014 z dôvodu ich nesúladu s článkom 3 ods. 2 smernice 2009/72. Uvedený súd vysvetľuje, že k svojmu záveru dospel na základe rozsudkov Súdneho dvora vo veciach Federutility a i.[8] a ANODE.[9]

19. Španielska štátna správa podala sťažnosť na ochranu ústavných práv („recurso de amparo“) na Ústavný súd. Rozsudkom z 26. marca 2019 Ústavný súd vyhovel ústavnej sťažnosti španielskej štátnej správy. Rozhodol, že Najvyšší súd porušil právo na „prejednanie veci so všetkými zárukami“ v zmysle článku 24 ods. 2 španielskej Ústavy tým, že vyhlásil vnútroštátne právo za nezlučiteľné s právom Únie bez toho, aby najprv predložil Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania.

20. Podľa návrhu na začatie prejudiciálneho konania Ústavný súd konkrétne zistil, že judikatúra, o ktorú vnútroštátny súd oprel svoj záver o nezlučiteľnosti so smernicou 2009/72, nepredstavovala vo vzťahu k sporu, ktorý mu bol predložený, *acte clair*. Z týchto dôvodov nebol Najvyšší súd zbavený povinnosti podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, v dôsledku čoho mal byť napadnutý rozsudok zrušený a situácia by sa navrátila do stavu, ktorý existoval pred vyhlásením tohto rozsudku.

21. Za týchto skutkových a právnych okolností Najvyšší súd rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Je vnútroštátna právna úprava – aká je obsiahnutá v článku 45 ods. 4 [zákona č. 24/2013], ktorý bol následne vykonaný prostredníctvom článkov 2 a 3 [kráľovského zákonného dekrétu č. 968/2014] –, podľa ktorej zodpovednosť za financovanie [‚sociálneho bonusu‘] [sociálneho bonusu na elektrinu pre určitých zraniteľných odberateľov; ďalej len ‚sociálny bonus‘] nesú určité subjekty pôsobiace v rámci elektrizačnej sústavy – materské spoločnosti skupín spoločností alebo prípadne spoločnosti, ktoré súčasne vykonávajú činnosti týkajúce sa výroby, distribúcie a predaja elektriny –, pričom niektoré z týchto povinných subjektov majú veľmi malý konkrétny význam v odvetví ako celku, a naopak od uvedenej zodpovednosti sú oslobodené iné subjekty alebo skupiny podnikov, ktoré môžu mať lepšie predpoklady na pokrytie uvedených nákladov, a to či už vzhľadom na svoj obrat, svoj pomerný význam v niektorom z odvetví činnosti alebo preto, lebo súčasne a prepojene vykonávajú dve z uvedených činností, podľa judikatúry, ktorú sformuloval Súdny dvor – okrem iného vo svojich rozsudkoch z 20. apríla 2010 (vec C-265/08, Federutility) a zo 7. septembra 2016 (vec C-121/15, ANODE) –, zlučiteľná s požiadavkami stanovenými v článku 3 ods. 2 smernice [2009/72]?

2. Je vnútroštátna právna úprava, z ktorej vyplýva, že povinnosť financovať sociálny bonus nie je stanovená ako výnimka a jej časová pôsobnosť nie je obmedzená, ale je stanovená na neurčitú dobu a nenávratne bez akéhokoľvek kompenzačného opatrenia, zlučiteľná s požiadavkou proporcionality stanovenou v uvedenom článku 3 ods. 2 smernice [2009/72]?“

[8] Rozsudok z 20. apríla 2010 (C-265/08, EU:C:2010:205).

[9] Rozsudok zo 7. septembra 2016 (C-121/15, EU:C:2016:637).

22. Písomné pripomienky v tomto konaní predložili Agri-Energía a i. (ďalej len „Agri-Energía“), EDP España, Endesa, Iberdrola, Naturgy Energy Group (ďalej len „Naturgy“), Viesgo, španielska vláda a Európska komisia. Títo účastníci konania tiež odpovedali na písomné otázky Súdneho dvora.

IV. Analýza

23. Tieto návrhy majú nasledujúcu štruktúru. Začnem otázkami prípustnosti nastolenými účastníkmi konania (časť A). Následne vykonám hmotnoprávnu analýzu úvodným rozborom presného vymedzenia toho, čo znamená „povinnosť služby vo verejnom záujme“ (časť B.1). Ďalej posúdim, či táto „povinnosť služby vo verejnom záujme“ spadá do pôsobnosti článku 3 ods. 2 smernice 2009/72 a či môže byť považovaná za zlučiteľnú s podmienkami tohto ustanovenia (časť B.2). Nakoniec sa budem zaoberať druhou otázkou položenou vnútroštátnym súdom, ktorá sa týka primeranosti „povinnosti služby vo verejnom záujme“ a toho, či existuje povinnosť poskytovať kompenzáciu subjektom, ktoré majú povinnosť služby vo verejnom záujme (časť B.3).

A. Prípustnosť

24. Viesgo, Iberdrola a Endesa predložili dve argumentačné línie týkajúce sa prípustnosti.

25. Po prvé tvrdia, že vnútroštátny súd ako najvyšší súdny orgán príslušný na rozhodnutie o tom, či je návrh na začatie prejudiciálneho konania nevyhnutný pre rozhodnutie o zlučiteľnosti kráľovského zákonného dekrétu č. 968/2014 s článkom 3 ods. 2 smernice 2009/72, usúdil, že doktrína *acte clair* ho zbavuje povinnosti predložiť návrh na začatie prejudiciálneho konania. Keďže tento súd ako jediný musí zaručiť účinnosť práva Únie, nie je Ústavný súd oprávnený preskúmavať toto rozhodnutie alebo zastúpiť vnútroštátny súd na účely posúdenia existencie *acte clair*.

26. Po druhé judikatúra Ústavného súdu, podľa ktorej je každý španielsky súd povinný podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, kedykoľvek je vnútroštátna úprava považovaná za nezlučiteľnú s právom Únie,[10] zbavuje súdy na poslednom stupni právomoci posúdiť, či je prejudiciálna otázka nevyhnutná. Vnútroštátny súd a účastníci konania vysvetľujú, že citovaná judikatúra je závislá od výsledku v tom zmysle, že podobná povinnosť by nevznikla, ak by vnútroštátny súd zistil, že vnútroštátny predpis je zlučiteľný s právom Únie.

27. Vzhľadom na to, že dôvody, pre ktoré bol podaný návrh na začatie prejudiciálneho konania v tejto veci, vyplývajú z vnútroštátneho konania a vnútroštátnej judikatúry, ktorá narúša prednosť a účinnosť práva Únie, mal by Súdny dvor vyhlásiť, že nemá právomoc rozhodovať o prejudiciálnych otázkach. Prípadne by mal návrh zamietnuť ako neprípustný.

28. Podľa môjho názoru nie je táto vec neprípustná a nie je ani pravda, že by na rozhodnutie o nej nemal Súdny dvor právomoc.

[10] EDP España uvádza, že táto prax sa odráža okrem iného aj v rozsudkoch 46/2019 z 8. apríla 2019 (ECLI:ES:TC:2019:46); 54/2019 zo 6. mája 2019 (ECLI:ES:TC:2019:54); 58/2019 zo 6. mája 2019 (ECLI:ES:TC:2019:58); 59/2019 zo 6. mája 2019 (ECLI:ES:TC:2019:59); 67/2019 z 20. mája 2019 (ECLI:ES:TC:2019:67); 71/2019 z 20. mája 2019 (ECLI:ES:TC:2019:71), a 81/2019 zo 17. júna 2019 (ECLI:ES:TC:2019:81).

29. Po prvé na otázky týkajúce sa výkladu práva Únie položené vnútroštátnym súdom sa vo všeobecnosti uplatňuje prezumpcia relevantnosti.[11] Za vymedzenie skutkového a právneho rámca, na základe ktorého vnútroštátny súd žiada Súdny dvor o usmernenie, je zodpovedný tento vnútroštátny súd.[12] To isté platí aj v prípadoch, keď je voľná úvaha vnútroštátneho súdu v súvislosti s tým, či podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, vnútroštátnym právom tak či onak obmedzená. Aj v takýchto situáciách však zostáva výsadou vnútroštátneho súdu formulovať otázky, ktoré majú byť položené, uviesť vnútroštátne právo a konanie a účinne vymedziť rozsah veci, ktorá je predkladaná Súdnemu dvoru. Vnútroštátny súd je navyše naďalej zodpovedný za následné súdne rozhodnutie. Ak sa teda položené otázky týkajú výkladu práva Únie, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť.[13]

30. Po druhé predmet tejto veci sa zjavne týka sporu, ktorý sa na vnútroštátnom súde skutočne prejednáva. Uvedený súd vysvetľuje, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je nevyhnutný na vyriešenie sporu. Konštatuje, že medzi ním a súdom vyššieho stupňa existuje nezhoda v súvislosti s existenciou *acte clair* vzhľadom na požiadavku zákazu diskriminácie obsiahnutú v článku 3 ods. 2 smernice 2009/72. Na rozdiel napríklad od umelo vykonštruovaných prípadov je teda odpoveď na otázky predložené Súdnemu dvoru skutočne *nevyhnutná* na to, aby vnútroštátny súd mohol vec vyriešiť.[14]

31. Po tretie, aj keby judikatúra, o ktorú sa vo svojom výklade opiera vnútroštátny súd, skutočne predstavovala *acte clair* (čo nie je zďaleka jasné, keďže sa vnútroštátny súd a Ústavný súd nezhodujú v otázke použitia tejto judikatúry), faktom zostáva, že hypotetické konštatovanie *acte clair* na účely výnimky z povinnosti položiť prejudiciálnu otázku v zmysle rozsudku CILFIT[15] nemá vplyv na prípustnosť prejudiciálnych otázok. Konštatovanie *acte clair* môže určite zapríčiniť, že rozhodnutie nebude „nevyhnutné“ v zmysle článku 267 ZFEÚ. Aj taká vec je však stále zjavne prípustná, ak je Súdnemu dvoru predložená. Podľa článku 99 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora môže Súdny dvor rozhodnúť v predloženej veci formou uznesenia s odôvodnením.

32. Stručne povedané, táto vec je prípustná. Predmet tejto veci navyše zjavne patrí do právomoci Súdneho dvora podľa článku 267 ZFEÚ.

33. Po tomto spresnení by som však súhlasil s tým, že ak by povinnosť klásť prejudiciálnej otázky, ktorá vyplýva z práva Únie a je týmto právom samostatne definovaná, mala byť „prispôsobená“ alebo skôr asymetricky „skreslená“ spôsobom uvedeným vnútroštátnym súdom a bližšie vysvetleným účastníkmi konania, mohlo by to z hľadiska práva Únie predstavovať problém, nie však nevyhnutne problém týkajúci sa prípustnosti. Keďže však vnútroštátny súd neformuloval vo vzťahu k tejto problematike žiadnu otázku, uzavriem túto záležitosť nasledujúcimi všeobecnými bodmi.

34. Po prvé skutočnosť, že sa vnútroštátny súd vyššieho stupňa alebo ústavný súd rozhodne postihnúť nesplnenie povinnosti predložiť návrh na začatie prejudiciálneho konania upravený v článku 267 treťom odseku ZFEÚ, rozhodne nie je právom Únie vylúčená. Rad vnútroštátnych

[11] Rozsudok z 10. decembra 2018, Wightman a i. (C-621/18, EU:C:2018:999, bod 27).

[12] Rozsudok z 12. decembra 2019, Slovenské elektrárne (C-376/18, EU:C:2019:1068, bod 24). Pokiaľ ide o pomerne obmedzené okolnosti, za ktorých môže Súdny dvor odmietnuť rozhodnúť o prejudiciálnej otázke, pozri napríklad rozsudok z 26. marca 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, bod 44).

[13] Rozsudok zo 16. júla 2020, Facebook Ireland a Schrems (C-311/18, EU:C:2020:559, bod 73 a citovaná judikatúra).

[14] Pozri v tomto zmysle rozsudky z 11. marca 1980, Foglia (104/79, EU:C:1980:73, bod 11); zo 16. decembra 1981, Foglia (244/80, EU:C:1981:302, body 17 a 18), a z 26. marca 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, bod 53).

[15] Rozsudok zo 6. októbra 1982, CILFIT a i. (283/81, EU:C:1982:335, body 16 až 20).

systémov, najmä systémov s individuálnym preskúmaním ústavnosti rozhodnutí vydaných vnútroštátnymi súdmi posledného stupňa [16], v skutočnosti preskúmava plnenie povinnosti vnútroštátnych súdov posledného stupňa podať návrh na začatie prejudiciálneho konania. [17]

35. Po druhé takéto zapojenie súdu vyššieho stupňa či ústavného súdu môže mať prirodzene a nevyhnutne za následok zbavenie súdov, ktorých rozhodnutie je predmetom preskúmania, (časti) ich voľnej úvahy. Taký následok je však vlastný každej forme preskúmania konkrétnych rozhodnutí. Je pravda, že Súdny dvor uviedol, že akákoľvek ústavná, legislatívna, administratívna alebo súdna prax, vrátane tej, ktorá sa týka odvolaní proti zamietavým uzneseniam týkajúcim sa potreby položiť prejudiciálnu otázku, nemôže zbaviť súd možnosti podať návrh na začatie prejudiciálneho konania. [18] Súdny dvor dokonca uviedol, že súd nižšieho stupňa je oprávnený odmietnuť právny názor súdu vyššieho stupňa, ak usúdi, že tento názor je nezlučiteľný s právom Únie. [19]

36. Základnou motiváciou tejto judikatúry je však zabrániť súdom vyššieho stupňa, aby obmedzovali súdy nižšieho stupňa v rámci vlastného súdneho systému v priamom prístupe k Súdnemu dvoru prostredníctvom prejudiciálneho konania, čo by bolo zjavne v rozpore s článkom 267 (druhým odsekom) ZFEÚ. [20] Podľa môjho názoru táto judikatúra nikdy nebola myslená tak, aby poskytovala vnútroštátnym súdom všeobecné a strohé „povolenie odmietnuť“, ktoré pripomína skôr zlý úryvok z filmu o Jamesovi Bondovi než racionálne organizovaný súdny systém. Táto judikatúra zavádza skôr (obmedzené a diskrétne) „povolenie nesúhlasiť“, či dokonca „povolenie odchýliť sa“ v osobitných prípadoch, keď je toto rozhodnutie náležite odôvodnené a podložené. Zlatým pravidlom je teda *odôvodnené spojenie* s údajne nezlučiteľným rozhodnutím. [21]

37. Po tretie pri akomkoľvek vnútroštátnom presadzovaní povinnosti podať návrh na začatie prejudiciálneho konania však musí byť rešpektovaná povaha a rozsah samotného článku 267 ZFEÚ, *ako ju vo svojej judikatúre definoval* Súdny dvor. [22] Vnútroštátne právo samozrejme môže konkrétnym spôsobom v procesnej rovine „rozviesť“ to, čo právo Únie stanovuje všeobecne. Ak sa teda členský štát rozhodne stanoviť kritériá presadzovania s cieľom zabezpečiť riadne uplatňovanie povinnosti položiť prejudiciálnu otázku, nemôže (jednostranne) *meniť rozsah povinnosti* podľa článku 267 ZFEÚ, pretože v opačnom prípade by boli porušené požiadavky jednoty a právnej istoty, ktoré sú v tomto ustanovení tiež obsiahnuté. [23]

[16] Ako príklad rôznych systémov odlišných od španielskeho pozri napríklad rozhodnutia ústavných súdov v Nemecku, Bundesverfassungsgericht, uznesenie z 9. mája 2018 – 2 BvR 37/18; v Českej republike, Ústavní soud, 8. január 2009, No II. ÚS 1009/08; v Chorvátsku, Ustavni sud Republike Hrvatske, rozhodnutie č. U-III-2521/2015 z 13. decembra 2016; na Slovensku, Ústavný súd, rozsudok z 18. apríla 2012, No II. ÚS 140/2010; v Slovinsku, Ustavno sodišče, rozhodnutie č. Up-1056/11 z 21. novembra 2013, ECLI:SI:USRS:2013:Up.1056.11.

[17] Pre porovnanie pozri SOLAR, N.: *Vorlagepflichtverletzung mitgliedstaatlicher Gerichte und ihre Sanierung*. Wien: Neuer Wissenschaftlicher Verlag, 2004. Aktuálnejšie pozri napríklad správy o jednotlivých krajinách v COUTRON, L. (dir.): *L'obligation de renvoi préjudiciel à la Cour de justice: une obligation sanctionnée*? Bruxelles: Bruylant, 2014, alebo jednotlivé príspevky v mimoriadnom vydaní z roku 2015, *German Law Journal*, vol. 16/6, najmä LACCHI, C.: Review by Constitutional Courts of the Obligation of National Courts of Last Instance to Refer a Preliminary Question to the Court of Justice of the EU, s. 1663.

[18] Pozri napríklad rozsudky zo 16. decembra 2008, Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723, body 94 a 95 a citovaná judikatúra); z 5. apríla 2016, PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, bod 32 a citovaná judikatúra), a zo 4. decembra 2018, The Minister for Justice and Equality and Commissioner of the Garda Síochána (C-378/17, EU:C:2018:979, bod 35, 36 a 49 a citovaná judikatúra).

[19] Ako je uvedené okrem iného v rozsudkoch z 5. októbra 2010, Elčinov (C-173/09, EU:C:2010:581, bod 27 a citovaná judikatúra), a z 15. januára 2013, Križan a i. (C-416/10, EU:C:2013:8, bod 68 a citovaná judikatúra).

[20] Počnúc už rozsudkom zo 16. januára 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf (166/73, EU:C:1974:3).

[21] Podrobnejšie pozri moje návrhy, ktoré som predniesol vo veci Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție a i. (C-357/19 a C-547/19, EU:C:2021:170, body 235 až 243).

[22] Pozri analogicky rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i. (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 65).

[23] Rozsudok z 22. októbra 1987, Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452, bod 15).

38. Po štvrté bez ohľadu na výhrady, ktoré možno mať k vykonateľnosti kritérií stanovených rozsudkom CILFIT, konkrétne tých, ktoré sa týkajú existencie akýchkoľvek dôvodných pochybností o správnom výklade práva Únie vo veci prejednávanej na vnútroštátnom súde,[24] je úplne jasné, že tieto kritériá sa týkajú *akýchkoľvek otázok výkladu* práva Únie. Tieto kritériá sú teda „závislé na otázkach" alebo „závislé na predmete", ale celkom „nezávislé na výsledku". *Acte clair* sa totiž nestane jasnejším v závislosti od toho, či jeho výsledkom bude určenie nezlučiteľnosti alebo zlučiteľnosti zo strany vnútroštátneho súdu. Dôsledok tohto hodnotenia je úplne irelevantný, pokiaľ ide o to, či ide o *acte clair* alebo nie.

39. Súdna štruktúra Únie navyše jasne a dôsledne oprávňuje vnútroštátne súdy, aby samy rozhodovali o (ne)zlučiteľnosti vnútroštátneho práva s právom Únie.[25] To je súčasťou oprávnenia v zmysle práva Únie udeleného *všetkým* súdom v členských štátoch. Ak tieto súdy usúdia, že v prípade veci týkajúcej sa práva Únie nepotrebujú pomoc Súdneho dvora podľa článku 267 druhého odseku ZFEÚ, alebo ak zastávajú názor, že nemajú povinnosť podľa článku 267 tretieho odseku ZFEÚ, potom sa nemusia obracať na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania. Iný záver môže nielen odporovať autonómnemu obsahu povinnosti podať návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa práva Únie, ale takisto znemožniť výkon nezávislého oprávnenia vnútroštátnych súdov pri uplatňovaní a presadzovaní práva Únie na vnútroštátnej úrovni.[26]

40. A napokon po piate, ak vnútroštátny súd vyššieho stupňa alebo ústavný súd, na ktorom sa začalo konanie o mimoriadnom opravnom prostriedku, začne skúmať, či daný súd posledného stupňa správne uplatnil výnimku *acte clair* uvedenú v rozsudku CILFIT, je celkom pravdepodobné, že tento súd bude v rámci preskúmavania sám podávať výklad práva Únie.[27] V tomto okamihu sa však tento súd stáva „súdom" v zmysle článku 267 ZFEÚ. Keďže tento súd, ktorý vykonáva preskúmanie, bude zo svojej podstaty súdom podľa článku 267 tretieho odseku ZFEÚ,[28] pripadnú mu všetky povinnosti a zodpovednosti vyplývajúce z tohto postavenia, vrátane prípadnej povinnosti sám položiť prejudiciálnu otázku.

[24] Kriticky pozri napríklad návrhy, ktoré predniesli generálny advokát Jacobs vo veci Wiener SI (C-338/95, EU:C:1997:352); generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer vo veci Gaston Schul Douane expediteur (C-461/03, EU:C:2005:415); alebo generálny advokát Wahl v spojených veciach X a van Dijk (C-72/14 a C-197/14, EU:C:2015:319).

[25] Rozsudky z 19. januára 2010, Kücükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21, body 53 až 55); z 5. októbra 2010, Elčinov (C-173/09, EU:C:2010:581, bod 28), a uznesenie z 3. septembra 2020, Vikingo Fővállalkozó (C-610/19, EU:C:2020:673, bod 75).

[26] Pozri rozsudok z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, bod 22). Pozri tiež napríklad nedávny rozsudok zo 4. decembra 2018, The Minister for Justice and Equality a Commissioner of the Garda Síochána (C-378/17, EU:C:2018:979, body 36 a 37 a citovaná judikatúra).

[27] Bolo by určite možné namietnuť, že vnútroštátny ústavný súd sa zaoberá len vnútroštátnym ústavným právom. Vykladá teda iba vnútroštátne ústavné pravidlá a nevykladá ani „bežné" vnútroštátne právo alebo, *a fortiori*, ani „bežné" právo Únie, pričom obe možno považovať za rovnocenné so skutkovým stavom. Súdna prax však často preukazuje, že doktrinálne pohodlie, ktoré by takáto myšlienka mohla poskytnúť, je neudržateľnou fikciou. V kontexte konkrétneho preskúmania toho, či išlo o *acte clair* v určitom prípade prejednávanom pred súdom posledného stupňa alebo nie, by navyše nezostávalo nič iné než obdivovať schopnosť súdu preskúmať podstatu bez toho, aby sa touto podstatou zaoberal a vykladal ju. Je to ako by sa Schrödingerov sen konečne stal skutočnosťou: byť schopný jasne povedať, či je mačka (CILFIT) mŕtva alebo živá, bez toho aby ste museli otvárať krabicu (právo Únie).

[28] Pozri analogicky rozsudky zo 4. novembra 1997, Parfums Christian Dior (C-337/95, EU:C:1997:517, body 24 až 26); zo 4. júna 2002, Lyckeskog (C-99/00, EU:C:2002:329, body 14 a 15), a z 15. septembra 2005, Intermodal Transports (C-495/03, EU:C:2005:552, bod 30).

B. O veci samej

1. Čo presne znamená „povinnosť služby vo verejnom záujme“?

41. Z vysvetlení v súdnom spise chápem fungovanie systému zavedeného španielskym zákonodarcom takto: dodávatelia poslednej inštancie uplatnia paušálnu zľavu priamo na faktúre za elektrinu niektorých zraniteľných odberateľov. Ide o „sociálny bonus“. Náklady na tento systém teda nesie určitý počet spoločností pôsobiacich na trhu s elektrinou v Španielsku (vrátane materských spoločností dodávateľov poslednej inštancie). Ide teda o „povinný príspevok“.

42. Hoci sa v počiatočných podaniach objavili nezhody v tejto veci, v odpovedi na písomnú otázku položenú Súdnym dvorom všetci účastníci konania zaujali stanovisko, že existuje iba jedna „povinnosť služby vo verejnom záujme“. Táto povinnosť stanovená v článku 45 ods. 4 zákona č. 24/2013 pozostáva z dvoch základných prvkov: i) sociálneho bonusu *a* ii) povinného príspevku. Inými slovami, predmetná „povinnosť služby vo verejnom záujme“ je „súborom“ zloženým z dvoch prvkov.

43. Na tento „súbor“ možno nahliadať dvoma spôsobmi. Buď vymedzenie poskytnuté zákonodarcom akceptujeme v súčasnej podobe (hoci zahŕňa viac „povinností služby vo verejnom záujme“ v jednom), alebo si tento vymedzený „súbor“ rozdelíme na základné prvky a vykonáme samostatné posúdenie zlučiteľnosti. Bez ohľadu na prístup k tejto problematike musí existovať určitá kontrola, aby vymedzená „povinnosť služby vo verejnom záujme“ neobsahovala viacero nezávislých opatrení týkajúcich sa rovnakej problematiky iba okrajovo.

44. Nejde len o kontrolu diskrečnej právomoci členských štátov. Nie je ani potrebné zdôrazňovať, že existujú určité obmedzenia toho, čo môže členský štát „začleniť“ pod rozsah autonómneho pojmu „povinnosť služby vo verejnom záujme“ stanoveného právom Únie. Okrem toho existuje tiež veľmi praktický dôvod: ako bude ďalej preukázané v týchto návrhoch, posudzovanie zlučiteľnosti „súboru“ niekoľkých rozmanitých prvkov v rámci jednej „povinnosti služby vo verejnom záujme“ s požiadavkami článku 3 ods. 2 smernice 2009/72 sa logicky stáva trochu problematickým. Ktorú časť „zloženého celku“ treba posúdiť podľa podmienky primeranosti? Ktorá časť by mala podliehať pravidelnému preskúmaniu zo strany vnútroštátnych orgánov? Za akú časť by mala prináležať kompenzácia, ak vôbec?

45. Ťažkosti pri odpovedaní na tieto otázky môžu byť tiež dôvodom, prečo sa „zložené“ „povinnosti služby vo verejnom záujme“ vyskytli v judikatúre Súdneho dvora doposiaľ iba raz. Vo veci Overgas Mreži a Bălgarska gazova asocijacija sa Súdny dvor zaoberal určitými povinnosťami týkajúcimi sa skladovania zemného plynu v záujme zaistenia bezpečnosti a pravidelnosti dodávok plynu v Bulharsku, pričom náklady na tieto povinnosti boli prenesené na spotrebiteľov určením cien plynu podľa metodiky stanovenej vládou.[29] Naopak, „tradičná“ judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa oveľa bežnejšej „jednoduchej“ povinnosti služby vo verejnom záujme zahŕňa špecifické služby miestnej verejnej dopravy v provincii Neapol;[30] určité služby námornej dopravy

[29] Rozsudok z 30. apríla 2020 (C-5/19, EU:C:2020:343, body 55, 56, 69, a 88).

[30] Rozsudok z 3. apríla 2014, CTP (C-516/12 až C-518/12, EU:C:2014:220, bod 12). Porovnaj však s návrhmi, ktoré predniesol generálny advokát Cruz Villalón vo veci CTP (C-516/12, EU:C:2014:63, body 36 až 38).

medzi ostrovmi Malta a Gozo;[31] určité služby osobnej dopravy pri použití autobusov, elektrických vozidiel a mechanických výťahov v meste Lisabon;[32] ako aj služby dispečingu elektriny v Taliansku.[33]

46. Zdá sa, že v tejto veci Súdny dvor rieši „povinnosť služby vo verejnom záujme“ zloženú z dvoch prvkov, ktoré sa môžu funkčne týkať rovnakej problematiky, ale ktorých *ciele a prostriedky* sú úplne odlišné.

47. Jedným je *sociálny bonus*, ktorého cieľom je pomôcť niektorým zraniteľným odberateľom v Španielsku s úhradou faktúr za elektrinu. Tento cieľ sa dosiahne prostredníctvom zľavy vo výške 25 % alebo 40 % z trhovej ceny elektriny. Posúdenie primeranosti tohto prvku by mohlo zahŕňať posúdenie, či je skupina zraniteľných odberateľov dostatočne reprezentatívna, alebo či je poskytnutá zľava dostatočná pre dosiahnutie sledovaného cieľa.

48. Druhým je *povinný príspevok*, ktorého účelom je financovať systém sociálneho bonusu. Toto je dosiahnuté prostredníctvom povinnosti financovania uloženej niektorým vertikálne integrovaným spoločnostiam pôsobiacim na španielskom trhu s elektrinou. Analýza primeranosti by tu mohla zahŕňať posúdenie reprezentatívnosti skupiny spoločností, na ktorú sa táto povinnosť financovania vzťahuje, alebo sumy, ktorú každá spoločnosť musí poskytnúť.

49. Je však úplne jasné, že sociálny bonus a povinný príspevok sa týkajú rôznych subjektov, záujmov a povinností. Tieto dva prvky sú funkčne prepojené, pretože sú súčasťou rozsiahlejšieho systému. Sotva je o nich však možné diskutovať, ako by išlo o jedno opatrenie, najmä v kontexte diskriminácie a primeranosti (alebo ich absencie).

50. Pri úplnej znalosti vnútroštátneho práva a skutkových okolností tejto veci sa zdá, že vnútroštátny súd sa stotožňuje s kolektívnym záverom účastníkov konania, že znenie článku 45 ods. 4 zákona č. 24/2013 naznačuje, že *celý systém* bol vymedzený ako „povinnosť služby vo verejnom záujme“ a jeho základnými prvkami sú *tak* sociálny bonus, *ako aj* povinný príspevok.[34] Súd však súčasne predkladá otázky *výhradne* vo vzťahu k zlučiteľnosti *povinného príspevku* s článkom 3 ods. 2 smernice 2009/72. Inými slovami, napriek zjavnej existencii jedinej „povinnosti služby vo verejnom záujme“ (zloženej z dvoch prvkov) sa zdá, že vnútroštátny súd pripúšťa určitú oddeliteľnosť povinného príspevku od „povinnosti služby vo verejnom záujme“ ako celku.

51. Stručne povedané, nie som si stále istý, čo sa od Súdneho dvora žiada. V nasledujúcej analýze sa však odrazím od východiskového bodu definovaného vnútroštátnym súdom a k *povinnému príspevku* budem pristupovať ako k *samostatnému* (alebo oddelenému) prvku celkového „súboru“ „povinností služby vo verejnom záujme“. Ako vysvetlím v rámci týchto návrhov, tento prístup pri analýze rôznych požiadaviek, ktoré článok 3 ods. 2 smernice 2009/72 kladie na *skutočnú* „povinnosť služby vo verejnom záujme“, však nevyhnutne vyvoláva ďalšie otázky.

[31] Rozsudok z 28. októbra 2010, Komisia/Malta (C-508/08, EU:C:2010:643 bod 6).

[32] Rozsudok zo 7. mája 2009, Antrop a i. (C-504/07, EU:C:2009:290, bod 9).

[33] Rozsudok z 21. decembra 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, body 51, 52, 55 a 81).

[34] Pozri však znenie piateho odôvodnenia kráľovského zákonného dekrétu č. 9/2013, ktorý zrejme vymedzuje prvok financovania sociálneho bonusu, pravdepodobne povinný príspevok, ako „povinnosť služby vo verejnom záujme“.

2. O prvej otázke

52. Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či je *povinný príspevok* stanovený zákonom č. 24/2013 a vykonaný kráľovským zákonným dekrétom č. 968/2014 zlučiteľný s článkom 3 ods. 2 smernice 2009/72.

53. Vzhľadom na to, že uvedené ustanovenie sa týka pojmu „povinnosť služby vo verejnom záujme“, najprv posúdim, či povinný príspevok spĺňa príslušné kritériá [časť a)]. Iba v prípade, že sa to preukáže, sa budem zaoberať zlučiteľnosťou tohto opatrenia s článkom 3 ods. 2 smernice 2009/72 [časť b)].

a) Spadá povinný príspevok do pôsobnosti článku 3 ods. 2 smernice 2009/72?

54. Španielska vláda poznamenáva, že na základe rozsudku Súdneho dvora vo veci Engie Cartagena [35] sa nastoľuje otázka, či povinný príspevok môže skutočne predstavovať „povinnosť služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2009/72.

55. S výnimkou španielskej vlády sa všetci účastníci konania domnievajú, že rozsudok vo veci Engie Cartagena [36] nemá vplyv na povahu povinného príspevku ako „povinnosti služby vo verejnom záujme“. Títo účastníci konania v podstate tvrdia, že na rozdiel od dotknutého opatrenia vo veci Engie Cartagena, nepredstavuje „povinnosť služby vo verejnom záujme“ uložená v prejednávanej veci všeobecné opatrenie, ale skôr opatrenie, ktoré je *konkrétne vymedzené* podľa článku 3 ods. 2 smernice 2009/72. „Povinnosť služby vo verejnom záujme“ spočívajúca v priamom uplatnení sociálneho bonusu na faktúre za elektrinu oprávnených odberateľov je navyše vnútorne prepojená s povinným príspevkom, pričom tak sociálny bonus, ako aj povinný príspevok sú „neoddeliteľnými aspektmi jediného opatrenia“, pretože prvý je financovaný prostredníctvom toho druhého.

56. Vzhľadom na to, že účastníci konania sa v značnej miere odvolávajú na rozsudok vo veci Engie Cartagena [37], stručne uvediem podrobnosti tejto veci [bod i)]. Následne sa budem zaoberať úvahami, ktoré vyplývajú z uvedenej veci a ich prípadným dopadom na prejednávanú vec, pričom budem riešiť najmä otázku, či by povinný príspevok mohol byť označený ako parafiškálna povinnosť [bod ii)], a toto všetko predtým, než dospejem k záveru, že aj keby bol považovaný za daň, neznamenalo by to, že by bol úplne mimo pôsobnosti smernice 2009/72, najmä jej článku 3 ods. 1 [bod iii)].

i) Rozsudok vo veci Engie Cartagena a povaha „povinnosti služby vo verejnom záujme“

57. Engie Cartagena bola spoločnosťou pôsobiacou na trhu s elektrinou v Španielsku. Podala žalobu, ktorou sa domáhala zrušenia nariadenia, ktoré jej ukladalo povinnosť financovať určitú sumu stanovenú na základe Real Decreto-ley 14/2010 de 23 de diciembre, por el que se establecen medidas urgentes para la corrección del deficit tarifario del sector eléctrico (kráľovský zákonný dekrét č. 14/2010 z 23. decembra 2014, ktorým sa ustanovujú naliehavé opatrenia na nápravu deficitu sadzieb v odvetví elektrickej energie) (ďalej len „kráľovský zákonný dekrét č. 14/2010“). Engie Cartagena bola jedným z 11 podnikov, ktoré museli plniť túto povinnosť na zníženie tarifného deficitu v odvetví elektrickej energie v Španielsku, ktorý vyplynul zo zavedenia

[35] Rozsudok z 19. decembra 2019 (C-523/18, EU:C:2019:1129).

[36] Tamže.

[37] Tamže.

národného akčného programu energetickej efektívnosti.[38] V tom istom zákonnom dekréte bolo toto financovanie vymedzené ako „povinnosť služby vo verejnom záujme“. Súdnemu dvoru bola okrem iného položená otázka, či uvedené financovanie predstavovalo „povinnosť služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 3 ods. 2 smerníc 2003/54 a 2009/72.[39]

58. Odpoveď Súdneho dvora bola záporná. Najprv poznamenal, že tento pojem si vyžaduje autonómny výklad práva Únie.[40] Ďalej posúdil podmienky článku 3 ods. 2 smernice 2009/72, to znamená existenciu „povinnosti služby vo verejnom záujme“ a jej zlučiteľnosť s článkom 106 ZFEÚ.[41] Vysvetlil, že keďže prvé uvedené ustanovenie umožňuje výnimku z pravidiel hospodárskej súťaže, treba pojem „povinnosť služby vo verejnom záujme“ chápať ako zásah do fungovania trhu na účely dosiahnutia cieľa všeobecného záujmu. To by podnikom v odvetví elektrickej energie ukladalo povinnosť konať na trhu určitým spôsobom a na základe kritérií stanovených orgánmi verejnej moci.[42] Takýto výklad by bol podporený definíciami tohto pojmu, ktoré sú obsiahnuté v iných aktoch práva Únie, najmä v tých, ktoré patria do oblastí právomocí stanovených v článku 4 ZFEÚ.[43]

59. Súdny dvor dospel k záveru, že *sloboda* týchto podnikov *konať* na trhu s elektrickou energiou *je tak obmedzená* v tom zmysle, že vzhľadom na svoje obchodné záujmy by tieto podniky neposkytli určité tovary alebo služby, alebo ich neposkytli v rovnakom rozsahu alebo za tých istých podmienok.[44] Sumy uhrádzané dotknutými podnikmi im však neukladali žiadnu požiadavku, ktorá by obmedzovala ich slobodu konať na trhu s elektrinou. Mali len povinnosť prispieť finančnými prostriedkami na zníženie tarifného deficitu španielskych orgánov. Takýto príspevok preto nemohol spadať pod pojem „povinnosť služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2009/72.[45]

60. Rozsudok vo veci Engie Cartagena tak preukázal a potvrdil podstatu pojmu „povinnosť služby vo verejnom záujme“, ktorá sa okrem iného odráža vo výpočte obsiahnutom v článku 3 ods. 2 smernice 2009/72. Príklady uvedené v tomto výpočte zodpovedajú určitým verejným opatreniam, ktoré narúšajú slobodné fungovanie trhu tým, že vyžadujú, aby vybrané podniky pôsobiace na tomto trhu poskytovali určité tovary alebo služby alebo aby sa zdržali konania spôsobom, ktorý sa odchyľuje od „bežného“ obchodného správania na inak konkurenčnom trhu.[46]

61. Spoločný menovateľ tohto výpočtu je však jasný: uvedené príklady sa týkajú rôznych typov plnení, ktoré sa v spoločnom záujme tak či onak odchyľujú od bežného ekonomického správania. Predmetné opatrenia primárne neobsahujú monetárne opatrenia, ktorými by štátna pokladnica jednoducho žiadala o peniaze do „štátnej pokladne“. Financovanie alebo iné platobné povinnosti by teda nespadali do pôsobnosti tohto pojmu.[47]

[38] Tamže, bod 22.

[39] Tamže, body 28 a 29.

[40] Tamže, body 33 a 34.

[41] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. apríla 2010, Federutility a i. (C-265/08, EU:C:2010:205, bod 26).

[42] Rozsudok z 19. decembra 2019, Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:1129, bod 42). Pozri tiež body 45 a 48.

[43] Tamže, bod 43.

[44] Tamže, bod 45.

[45] Tamže, bod 51.

[46] Tamže, body 40 až 45.

[47] Tamže, bod 54.

ii) Povinnosť služby vo verejnom záujme alebo parafiškálna daň?

62. Španielska vláda so zreteľom na rozsudok vo veci Engie Cartagena oprávnene vyjadrila pochybnosti o charaktere povinného príspevku.

63. Ako vysvetlil vnútroštátny súd a účastníci konania, povinný príspevok má formu finančnej povinnosti, ktorá je uložená článkom 45 ods. 4 zákona č. 24/2013 a vykonaná článkami 2 a 3 kráľovského zákonného dekrétu č. 968/2014. Týmto spôsobom sa španielsky zákonodarca snaží pokryť náklady vzniknuté sociálnym bonusom bez toho, aby ich znášali odberatelia alebo elektrizačná sústava ako celok. Táto finančná povinnosť je individualizovaná každoročným nariadením, ktoré stanovuje príslušné spoločnosti a percentuálne podiely z celkových požadovaných príjmov. Platenie týchto súm nie je spojené s plnením žiadnych povinností. Tieto podniky nemusia dodávať určité tovary alebo poskytovať určité služby, ktoré by nedodali alebo neposkytli vôbec, alebo ktoré by nedodali alebo neposkytli v rovnakom rozsahu alebo za rovnakých podmienok, ak by brali ohľad len na svoj vlastný obchodný záujem. Z hľadiska posudzovania „slobody konať na trhu s elektrickou energiou“ nie sú totiž činnosti dotknutých podnikov vôbec ovplyvnené. Ich obchodné činnosti sú ovplyvnené rovnako, ako by boli ovplyvnené v súvislosti s akoukoľvek inou daňou alebo fiškálnou platbou.

64. Vzhľadom na tieto informácie sa zdá, že je možné tvrdiť, že povinný príspevok iba financuje – ale sám osebe nepredstavuje – verejný zásah do fungovania španielskeho trhu s elektrinou na účely dosiahnutia uznanej „povinnosti služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2009/72. Ako taký by ho bolo možné odlíšiť od povinnosti dotknutej vo veci Overgas Mreži a Bălgarska gazova asocijacija – ktorá je zatiaľ jediným ďalším „súborom“ „povinností služby vo verejnom záujme“ spomínaným v judikatúre Súdneho dvora –, keďže sa zdá, že bulharská vláda v tejto veci skutočne obmedzila slobodu prevádzkovateľov na bulharskom trhu s plynom stanovením ceny plynu, ktorá mohla byť fakturovaná odberateľom.[48]

65. V nadväznosti na prístup Súdneho dvora vo veci Engie Cartagena a s výhradou overenia možno skutočne tvrdiť, že povinný príspevok uložený španielskym zákonodarcom v článku 45 ods. 4 zákona č. 24/2013 a vykonaný prostredníctvom článkov 2 a 3 kráľovského zákonného dekrétu č. 968/2014 nespĺňa podmienky „povinnosti služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2009/72.

66. Ak ide o taký prípad, aká je potom presná povaha povinného príspevku?

67. Účastníci konania opísali povinný príspevok Súdnemu dvoru tak, že predstavuje finančnú povinnosť uloženú štátom určitému počtu spoločností, ktorá spočíva v zaplatení určitej peňažnej sumy slúžiacej na financovanie konkrétnej služby vyžadovanej štátom.

68. Podľa môjho názoru sa tento opis, v duchu shakespearovského citátu „to, čo ružou zveme, pod iným menom tiež by voňalo“, podobá parafiškálnej dani. Toto určenie získalo v danom prípade význam, pretože smernica 2009/72 nepredstavuje opatrenia práva Únie určené na aproximáciu daňových predpisov členských štátov. V skutočnosti právny základ na prijatie uvedenej smernice, teda článok 95 ods. 1 ES (teraz článok 114 ZFEÚ), konkrétne v druhom odseku výslovne vysvetľuje, že sa nevzťahuje na dane.[49]

[48] Rozsudok z 30. apríla 2020 (C-5/19, EU:C:2020:343, body 55, 56 a 88).

[49] Rozsudky zo 7. novembra 2019, UNESA a i. (C-80/18 až C-83/18, EU:C:2019:934, bod 56); zo 7. novembra 2019, UNESA a i. (C-105/18 až C-113/18, EU:C:2019:935, bod 53), a z 19. decembra 2019, Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:1129, bod 50).

69. V odpovedi na písomnú otázku položenú účastníkom konania spoločnosti EDP España a Iberdrola a Komisia poznamenávajú, že povaha povinnosti nie je taká, aby predstavovala daň. Uvádzajú, že finančné prostriedky získané prostredníctvom tohto opatrenia sa stávajú súčasťou príjmov španielskeho štátu. Z tohto hľadiska predstavuje povinný príspevok skôr regulačné opatrenia než daň, a teda patrí jednoznačne do pôsobnosti smernice 2009/72.

70. Tieto vysvetlenia ma nepresvedčili.

71. Na účely práva Únie určenie povahy zdanenia je samostatným posúdením, ktoré prislúcha Súdnemu dvoru na základe objektívnych vlastností zdanenia nezávisle od kvalifikácie, ktorú dáva vnútroštátne právo. [50]

72. Pripúšťam, že podobne ako vo veci Engie Cartagena skutočnosti uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania neumožňujú Súdnemu dvoru (s istotou) určiť, či má tento príspevok takú povahu. [51] Z obmedzených informácií obsiahnutých v súdnom spise však vyplýva, že povinný príspevok napĺňa hlavné charakteristiky dane.

73. Po prvé z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že metodika rozdeľovania nákladov na sociálny bonus je stanovená španielskym právom, konkrétne kráľovským zákonným dekrétom č. 9/2013. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania tiež vyplýva, že neskoršie ministerské vyhlášky (vyhláška č. IET/350 zo 7. marca 2014 a vyhláška č. IET/1451 z 8. septembra 2016), vydané na základe zákonného dekrétu č. 9/2013 a zákonného dekrétu č. 968/2014, rozdeľujú medzi dotknuté podniky konkrétne náklady.

74. Po druhé sa zdá, že podniky identifikované na základe týchto dekrétov sú považované za (kolektívneho) platiteľa povinného príspevku. Tiež sa zdá, že túto sumu nemožno previesť na inú osobu. [52] Okrem toho je podľa všetkého platenie tejto sumy zo zákona povinné, pretože zúčtovaním týchto príspevkov je poverená Národná komisia pre trhy a hospodársku súťaž. Podľa môjho názoru z toho tiež vyplýva, že dotknuté spoločnosti budú v prípade neuhradenia tohto príspevku stíhané týmto orgánom alebo inými orgánmi členského štátu. [53]

75. Po tretie z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že povinný príspevok je určený na financovanie nákladov na sociálny bonus. [54] Svojou povahou je teda povinný príspevok opatrením zavedeným vo všeobecnom záujme v súlade s kritériami na prideľovanie stanovenými zákonom č. 24/2013, ktorý je vykonaný kráľovským zákonným dekrétom č. 9/2013. Jeho účelom je získať finančné prostriedky určené na pokrytie „tarifného deficitu“ vyplývajúceho z politického rozhodnutia ponúknuť nižšie ceny elektriny zraniteľným odberateľom v Španielsku. Napriek tvrdeniam spoločností Agri-Energía, EDP España, Viesgo a Komisie uvedeným v ich odpovedi na písomnú otázku Súdneho dvora je skutočnosť, že tento príspevok nie je určený do všeobecného štátneho rozpočtu, ale je naopak vyčlenený na konkrétny účel, v tomto posúdení irelevantná. [55]

[50] Pozri rozsudok z 18. januára 2017, IRCCS – Fondazione Santa Lucia (C-189/15, EU:C:2017:17, bod 29 a citovaná judikatúra).

[51] Rozsudok z 19. decembra 2019, Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:1129, bod 32).

[52] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. januára 2016, Komisia/Belgicko (C-163/14, EU:C:2016:4, bod 44).

[53] Pozri rozsudok z 18. januára 2017, IRCCS – Fondazione Santa Lucia (C-189/15, EU:C:2017:17, bod 32 a citovaná judikatúra).

[54] Tamže, bod 34.

[55] Tamže, bod 35 a citovaná judikatúra.

iii) Základné východisko článku 3 ods. 1 smernice 2009/72: konkurenčný trh, ktorý nediskriminuje podniky

76. Ak by vnútroštátny súd potvrdil vyššie uvedené, znamenalo by to, že povinný príspevok nepatrí do pôsobnosti smernice 2009/72, ako tvrdí španielska vláda? [56]

77. Domnievam sa, že by to tak nebolo.

78. Odôvodnenie daňovej povahy opatrení, ako aj súvisiaca opatrnosť v súvislosti so zásahom do vnútroštátneho zdanenia členských štátov neznamená, že nemožno účinky týchto opatrení posúdiť z hľadiska práva Únie. Ako zdôrazňujú spoločnosti Agri-Energía, EDP España, Endesa, Iberdrola, Naturgy a Viesgo, je to tak najmä v tých prípadoch, kde spôsob financovania „povinnosti služby vo verejnom záujme“ môže mať vplyv na fungovanie vnútorného trhu s elektrinou. [57]

79. V tejto veci španielsky zákonodarca zasahuje do trhu s elektrinou v Španielsku tým, že preniesol náklady na sociálny bonus iba na niekoľko podnikov, ktoré na tomto trhu pôsobia. Takýto režim nie je sám osebe vylúčený, [58] najmä preto, že cieľom smernice 2009/72 v súčasnej podobe nie je úplná harmonizácia trhu s elektrinou v Európskej únii.

80. Ako v odpovedi na písomnú otázku položenú Súdnym dvorom v zásade uvádzajú EDP España, Endesa, Iberdrola a Naturgy, neexistencia takejto úplnej harmonizácie však neznamená, že by sa povinný príspevok nemusel riadiť „spoločnými pravidlami“ smernice 2009/72, a najmä jej článkom 3 ods. 1 Toto ustanovenie vyžaduje, aby členské štáty na základe svojej inštitucionálnej organizácie a pri zohľadnení zásady subsidiarity zabezpečili, aby energetické podniky boli prevádzkované okrem iného v súlade s cieľom dosiahnuť konkurencieschopný trh s elektrinou, kde nedochádza k diskriminácii medzi podnikmi. [59]

81. Z vyššie uvedených dôvodov, opierajúcich sa najmä o pokyny Súdneho dvora v rozsudku vo veci Engie Cartagena, môže byť aj naďalej možné viesť diskusiu o tom, či povinný príspevok spĺňa podmienky „povinnosti služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2009/72. V skutočnosti sa domnievam, že existujú indície, že povinný príspevok by mohol na účely práva Únie predstavovať parafiškálnu daň.

82. Ak by však vnútroštátny súd dospel k tomuto záveru, neznamenalo by to, že by takáto daň bola úplne vyňatá z pôsobnosti smernice 2009/72, ako v podstate navrhuje španielska vláda. Preskúmanie by sa jednoducho presunulo z článku 3 ods. 2 na článok 3 ods. 1 tejto smernice. Navyše, hoci sa osobitné kritériá na hodnotenie podľa oboch týchto ustanovení líšia, *základné východisko* viazané na článok 3 ods. 1 smernice *je rovnaké pre obe*: na trhu s elektrinou všeobecne nedôjde k narušeniu hospodárskej súťaže zo strany členských štátov. Ak sú zásahy nevyhnutné, musia byť minimalistické (a teda primerané), prijaté na nediskriminačnom základe a musia v maximálnej miere zachovávať rovnaké zaobchádzanie, pokiaľ ide o práva a povinnosti všetkých podnikov na trhu.

[56] Podobne rozsudok z 19. decembra 2019, Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:1129, bod 32 a citovaná judikatúra).

[57] Pozri v súvislosti s cieľom, ktorý sleduje smernica 2009/72, pokiaľ ide o vnútorný trh s elektrinou, rozsudok z 19. decembra 2019, Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:1129, bod 47).

[58] Rozsudok z 19. decembra 2019 (C-523/18, EU:C:2019:1129, bod 55).

[59] Rozsudok z 12. decembra 2019, Slovenské elektrárne (C-376/18, EU:C:2019:1068, bod 34).

83. Na záver nechcem naznačiť, že by *sociálny bonus* sám osebe nemohol spĺňať podmienky článku 3 ods. 2 smernice 2009/72, alebo dokonca že predstavuje daň. Táto otázka nebola Súdnemu dvoru predložená, ani sa nezdá, že by ju účastníci konania spochybňovali. Ide skôr o to, že samotná okolnosť, že konečné určenie príjmov z (povinného) finančného príspevku môže napomôcť pri plnení „skutočnej" „povinnosti služby vo verejnom záujme", nestačí na to, aby bol tento príspevok sám osebe relevantný na dosiahnutie tohto cieľa (a bol teda v súlade s článkom 3 ods. 2 smernice 2009/72). [60]

84. Opačný záver by úplne narušil pojem „povinnosť služby vo verejnom záujme" predpokladom, že samotné *pridelenie* finančných prostriedkov získaných z akéhokoľvek finančného príspevku by mohlo určiť jeho povahu a zaobchádzanie podľa práva Únie. [61] To by následne umožnilo, aby sa *financovanie* „povinnosti služby vo verejnom záujme" stalo samo osebe „povinnosťou služby vo verejnom záujme" na rozdiel od obyčajného mechanizmu akumulácie finančných prostriedkov potrebných na poskytnutie náhrady subjektom za ich činnosti, ktoré vykonávajú v rámci plnenia *skutočných* „povinností služby vo verejnom záujme" [62]

b) Zlučiteľnosť s článkom 3 ods. 2 smernice 2009/72

85. Ak sa má na povinný príspevok nazerať tak, že spadá do pôsobnosti článku 3 ods. 2 smernice 2009/72, je nevyhnutné posúdiť zlučiteľnosť tohto príspevku.

86. Článok 3 ods. 2 smernice 2009/72 vyžaduje, aby opatrenia prijaté ako „povinnosti služby vo verejnom záujme" boli „jasne definované, transparentné, nediskriminačné, overiteľné a [také, ktoré] pre elektroenergetické podniky [Únie] zaručujú rovnosť prístupu k národným spotrebiteľom" [63].

87. Na úvod musím opäť poukázať na otázky, ktoré som položil v bodoch 42 až 50 vyššie. Moje predbežné posúdenie bude prirodzene založené na predpoklade, že povinný príspevok môže tvoriť súčasť širšej „povinnosti služby vo verejnom záujme", avšak stále môže byť na účely posúdenia podľa podmienok uvedených v článku 3 ods. 2 smernice 2009/72 oddeliteľný, a to napriek skutočnosti, že táto smernica bola podľa všetkého koncipovaná s cieľom posudzovať jedinú „povinnosť služby vo verejnom záujme", a nie spojené alebo oddelené časti „povinnosti služby vo verejnom záujme".

88. Po objasnení tohto predpokladu poznamenávam, že všetci účastníci konania, s výnimkou španielskej vlády, tvrdia, že povinný príspevok je vo svojej súčasnej podobe diskriminačný. Títo účastníci konania poukazujú na znenie článku 45 ods. 4 zákona č. 24/2013, ktorý stanovuje, že financovanie sociálneho bonusu zabezpečujú vertikálne integrované spoločnosti, ktoré súčasne vyrábajú, distribuujú aj predávajú elektrinu (ďalej len „kvalifikačné charakteristiky"). Hoci žiadne spoločnosti neboli menovite určené, toto ustanovenie stanovuje jasné a identifikovateľné charakteristiky niektorých subjektov pôsobiacich na trhu s elektrinou v Španielsku. Zároveň z povinnosti hradiť príspevok vylučuje vertikálne integrované spoločnosti, ktoré spĺňajú najviac dve kvalifikačné charakteristiky v odvetví elektrickej energie v Španielsku. V praxi teda článok 45

[60] Rozsudok z 19. decembra 2019, Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:1129, body 52 a 53).

[61] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. decembra 2019, Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:1129, bod 54).

[62] Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Hogan vo veci Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:769, bod 54). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

[63] Rozsudok z 19. decembra 2019, Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:1129, bod 48 a citovaná judikatúra).

ods. 4 zákona č. 24/2013 ukladá povinnosť financovať sociálny bonus takmer výhradne štyrom skupinám podnikov pôsobiacim na španielskom trhu s elektrinou. Toto zaobchádzanie ho robí diskriminačným.

89. Španielska vláda uvádza, že toto opatrenie nie je diskriminačné a v každom prípade je objektívne odôvodnené. Odôvodnenie kráľovského zákonného dekrétu č. 9/2013 stanovuje, že podniky, ktoré spĺňajú kvalifikačné charakteristiky, majú „jedinečné postavenie“ umožňujúce lepšie pokryť náklady na sociálnu bonus, pretože sú schopné niesť túto záťaž v rámci svojich hlavných obchodných činností na trhu s elektrinou.

90. Je potrebné pripomenúť, že cieľom zákazu diskriminácie stanoveného v článku 3 ods. 2 smernice 2009/72 je uložiť dotknutú „povinnosť služby vo verejnom záujme“ všetkým podnikom pôsobiacim v rovnakom odvetví, aby sa zabránilo ovplyvňovaniu hospodárskej súťaže v danom odvetví.[64] Povinnosti vyplývajúce z článku 3 ods. 2 smernice 2009/72 teda musia byť ukladané všeobecne, a nie len niektorým podnikom.[65] Hoci článok 3 ods. 2 smernice 2009/72 nestanovuje možnosť objektívne odôvodniť diskriminačné zaobchádzanie, z neho vyplývajúca požiadavka je konkrétnym vyjadrením všeobecnej zásady rovnosti.[66] Z praktického hľadiska má teda otázka, či sú rovnaké typy úvah uvedené na úrovni posúdenia porovnateľnosti alebo v neskoršej fáze na úrovni odôvodnenia, obmedzený význam.[67] V konečnom dôsledku sa akékoľvek takéto objektívne odôvodnenie musí vzťahovať na uskutočnenie cieľa všeobecného hospodárskeho záujmu, ktorý dotknutá právna úprava sleduje, musí byť na jeho uskutočnenie vhodné[68] a musí byť tomuto cieľu primerané.[69]

91. Vzhľadom na tieto podmienky sa domnievam, že v súvislosti s povinným príspevkom by mohli vzniknúť nasledujúce problémy.

92. Po prvé sa javí ako pravdivé, že povinný príspevok, tak ako je stanovený, môže narušiť hospodársku súťaž na španielskom trhu s elektrinou tým, že vytvára nerovnosť medzi podnikmi pôsobiacimi v tomto odvetví.[70] Uvedená nerovnosť vyplýva z uloženia povinného príspevku iba tým spoločnostiam, ktoré spĺňajú kvalifikačné charakteristiky, pričom súčasne sú od tejto povinnosti oslobodené ostatné spoločnosti pôsobiace na tom istom trhu, konkrétne tie, ktoré sú vertikálne integrované a spĺňajú dve či menej kvalifikačných charakteristík (teda priami konkurenti).[71]

93. Po druhé cieľ, ktorým sa odôvodňuje toto rozdielne zaobchádzanie (a ktorý k nemu vedie), sa zdá byť neuspokojivý. Aj keby cieľom *povinného príspevku* (na rozdiel od sociálneho bonusu) bolo ponúknuť dotované tarify elektriny zraniteľným skupinám odberateľov – čo sa v prejednávanej veci netvrdilo – rozdielne zaobchádzanie by napriek tomu nebolo odôvodnené. Ako uvádzajú všetci účastníci konania s výnimkou španielskej vlády, „kvalifikačné charakteristiky“ povinného príspevku nemajú vzťah k cieľu ponúkania sociálneho bonusu zraniteľným skupinám odberateľov spĺňajúcim konkrétne charakteristiky sociálnej povahy, spotreby a kúpnej sily. Tento cieľ totiž nie

64 Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci ANODE (C-121/15, EU:C:2016:248, bod 82).

65 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. apríla 2020, Overgas Mreži a Bălgarska gazova asocijacija (C-5/19, EU:C:2020:343, bod 80).

66 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 29. septembra 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, body 79 až 81 a citovaná judikatúra).

67 Pozri, pokiaľ ide o tranzitívnosť týchto tvrdení, návrhy, ktoré som predniesol vo veci Hornbach-Baumarkt (C-382/16, EU:C:2017:974).

68 Rozsudok zo 7. septembra 2016, ANODE (C-121/15, EU:C:2016:637, bod 55 a citovaná judikatúra).

69 Rozsudok z 29. septembra 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, bod 81 a citovaná judikatúra).

70 V tomto zmysle tamže, bod 97.

71 Pozri rozsudok zo 7. septembra 2016, ANODE (C-121/15, EU:C:2016:637, bod 71).

je nijako dotknutý typom ani počtom podnikov, ktoré kryjú náklady vyplývajúce z tohto systému. V skutočnosti zostávajú zraniteľné skupiny odberateľov v rámci tohto systému oprávnené bez ohľadu na to, kto prispieva na náklady, ktoré z uvedeného systému vyplývajú.

94. Po tretie, aj keby bolo možné predpokladať, že cieľom povinného príspevku nebolo ponúkať subvencované ceny elektriny, ale tento cieľ bol skôr prispôsobený vízii politiky prerozdeľovania, podľa ktorej je od „bohatších“ spoločností podľa všetkého požadované, aby prispievali viac ako „chudobnejšie“ spoločnosti, stále by som si kládol otázku, či je tento cieľ skutočne splnený. To by platilo najmä v prípade, keby kvalifikačné charakteristiky a ich výklad viedli k rozdielnemu zaobchádzaniu na základe ich *potenciálnej* finančnej kapacity. Vnútroštátny súd totiž vysvetľuje, že niektoré podniky, ktoré sú povinné platiť povinný príspevok, sú v rámci odvetvia ako celku málo významné, zatiaľ čo zároveň existujú iné podniky, ktoré sa zdajú byť schopnejšie znášať náklady na sociálny bonus (či už preto, že majú významnejší podiel na trhu s elektrinou, ťažia z vyššieho obratu alebo vykonávajú jednu či dve činnosti, na základe ktorých sú určované subjekty, ktoré budú prispievať). Toto odtrhnutie od hospodárskej reality trhu zrejme pochopila tiež španielska štátna správa, ktorá, ako vysvetlil vnútroštátny súd počas konania vo veci samej, pripustila, že synergie a úspory z rozsahu môžu existovať aj pre spoločnosti nespĺňajúce kvalifikačné charakteristiky.

95. Stručne povedané, existuje jasný problém diskriminácie medzi podnikmi, pre ktorú, zdá sa, neexistuje žiadne rozumné odôvodnenie. Uhradenie konečného účtu je na základe kritérií, ktoré priamo nesúvisia s uvedeným všeobecným hospodárskym záujmom, požadované iba od niekoľkých spoločností pôsobiacich na trhu. Týmto spôsobom tieto spoločnosti hradia nielen sociálnu politiku členského štátu, ale tiež nepriamo sponzorujú svojich priamych konkurentov pôsobiacich na tom istom trhu.

96. O všetkých týchto otázkach už zjavne uvažoval vnútroštátny súd, čo nakoniec viedlo k vyhláseniu nezlučiteľnosti vnútroštátnych pravidiel s článkom 3 ods. 2 smernice 2009/72. Ako sa navrhuje v tejto časti, bolo by skutočne možné viesť diskusiu o presnej klasifikácii povinného príspevku, najmä ak by tento príspevok bol účinne oddelený od sociálneho bonusu, ako urobil vnútroštátny súd vo svojich otázkach. Okrem tohto taxonomického sporu je však tiež zjavné, že logika a základné línie článku 3 ods. 1 a 2 smernice 2009/72 sú v podstate podobné. Z pragmatického hľadiska je teda pravdepodobné, že posúdenie vnútroštátneho opatrenia dopadne podľa obidvoch ustanovení rovnako, pričom dôvody uvedené vnútroštátnym súdom ho robia nezlučiteľným, ak sa k nemu bude pristupovať podľa ktoréhokoľvek z týchto dvoch odsekov.

97. V dôsledku toho považujem za najvhodnejšie presunúť otázku kvalifikácie povinného príspevku na vnútroštátny súd, keďže tento súd disponuje úplnou znalosťou vnútroštátneho práva a skutkového stavu, pričom mne môžu niektoré skutočnosti ešte stále unikať. Pokiaľ ide o konkrétnu otázku položenú týmto súdom, ktorá sa však týka „povinnosti služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2009/72, navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prvú otázku takto:

Článok 3 ods. 2 smernice 2009/72 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá bez objektívneho odôvodnenia jasne vyplývajúceho z povahy sledovaného všeobecného hospodárskeho záujmu a na účely financovania systému, ktorý uplatňuje sociálny bonus na cenu elektriny priamo na faktúre za elektrinu oprávnených odberateľov, ukladá povinný finančný príspevok iba určitým energetickým podnikom vykonávajúcim činnosti výroby, distribúcie a predaja.

3. O druhej otázke

98. Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či je povinný príspevok zlučiteľný s požiadavkou primeranosti stanovenou v článku 3 ods. 2 smernice 2009/72 v rozsahu, v akom nie je časovo obmedzený a neumožňuje poskytovať náhrady prispievajúcim podnikom.

99. Na základe odpovede na prvú otázku na túto otázku nie je potrebné odpovedať.

100. Keďže však podstata tejto otázky môže byť pre vnútroštátny súd užitočná, budem sa zaoberať otázkou, či článok 3 ods. 2 smernice 2009/72 všeobecne umožňuje existenciu „povinnosti služby vo verejnom záujme“ bez časového obmedzenia a systému náhrad. Toto posúdenie musí samozrejme podliehať rovnakej výhrade, ktorú som uviedol v bodoch 42 až 50 a 87 vyššie. V súlade s týmto tvrdením navrhujem posúdiť druhú otázku najprv vzhľadom na primeranosť opatrení [časť a)] a následne sa zaoberať nutnosťou poskytnúť dodávateľom poslednej inštancie kompenzáciu za plnenie „povinnosti služby vo verejnom záujme“ [časť b)].

a) O súlade so zásadou proporcionality

101. Znenie článku 3 ods. 2 smernice 2009/72 priamo nespomína požiadavku proporcionality, ktorá sa viaže k „povinnosti služby vo verejnom záujme“ uloženej na základe tohto ustanovenia.

102. Tento článok však vyžaduje, aby bol „plne zohľadnený“ najmä článok 86 Zmluvy o ES (teraz článok 106 ZFEÚ).[72] Popri článku 14 ZFEÚ, protokolu (č. 26) o službách všeobecného záujmu a článku 36 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) sa toto ustanovenie týka súladu „služieb všeobecného hospodárskeho záujmu“ so Zmluvou.[73] Inými slovami, článok 106 ods. 2 ZFEÚ smeruje k zosúladeniu záujmu členských štátov využiť niektoré podniky ako nástroj hospodárskej alebo sociálnej politiky a záujmu Európskej únie na dodržiavaní pravidiel hospodárskej súťaže a zachovaní jednoty vnútorného trhu.[74]

103. Prostredníctvom tohto krížového odkazu na znenie článku 106 ZFEÚ môže dôjsť k akýmkoľvek zásahom do pravidiel hospodárskej súťaže a jednoty vnútorného trhu „iba v rozsahu nevyhnutnom na dosiahnutie cieľa všeobecného hospodárskeho záujmu, ktorý sledujú, a v dôsledku toho počas nevyhnutne časovo obmedzeného obdobia“[75].

104. Akýkoľvek zásah do podmienok hospodárskej súťaže na trhu s elektrinou v členskom štáte, a teda jednoty vnútorného trhu s elektrinou, aj keď k nemu dochádza na základe „povinnosti služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2009/72, teda musí rešpektovať zásadu proporcionality.[76]

[72] Pozri analogicky rozsudok z 30. apríla 2020, Overgas Mreži a Bălgarska gazova asocijacija (C-5/19, EU:C:2020:343, bod 57 a citovaná judikatúra).

[73] Tamže, bod 58 a citovaná judikatúra.

[74] Tamže, bod 60 a citovaná judikatúra.

[75] Rozsudok zo 7. septembra 2016, ANODE (C-121/15, EU:C:2016:637, bod 53 a citovaná judikatúra).

[76] Pozri analogicky rozsudok zo 7. septembra 2016, ANODE (C-121/15, EU:C:2016:637, bod 36).

105. Zásada proporcionality bola v obdobných súvislostiach vykladaná vo vzťahu k iným smerniciam, ktorých cieľom je stanoviť spoločné pravidlá pre vnútorný trh, tak, že vyžaduje jasnú súvislosť medzi i) dosiahnutím cieľa sledovaného dotknutým členským štátom, ii) časovým prvkom a iii) osobnou pôsobnosťou uvedeného opatrenia.[77]

106. Vnútroštátny súd poukazuje na druhú z týchto požiadaviek a pýta sa, či by možnosť platne sa odvolávať na „povinnosť služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2009/72 nemala byť časovo obmedzená.

107. Je potrebné pripomenúť, že pojem „povinnosť služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2009/72 zodpovedá opatreniam verejného zásahu do fungovania trhu s elektrinou.[78] Tento zásah nutne obmedzuje slobodu určitých podnikov konať na trhu s elektrinou.[79] Takéto obmedzenie má na druhej strane vplyv na všeobecný cieľ smernice 2009/72, ktorým je dosiahnuť úplne a skutočne otvorený a konkurencieschopný vnútorný trh s elektrinou, na ktorom si všetci odberatelia môžu slobodne vyberať dodávateľa a všetci dodávatelia slobodne zásobovať svojich odberateľov svojimi produktmi.[80]

108. V tom prípade prichádza do úvahy vzťah s článkom 106 ZFEÚ. Ako bol vyložený v rozsudku vo veci Federutility, toto ustanovenie stanovuje, že akýkoľvek zásah do síl ponuky a dopytu „by sa mal obmedziť len na obdobie, pokiaľ je to v nevyhnutnej miere potrebné na dosiahnutie sledovaného cieľa, najmä aby sa trvalým nestalo opatrenie, ktoré svojou povahou predstavuje prekážku funkčnosti vnútorného trhu“ s elektrinou.[81] V rámci posúdenia súladu s článkom 106 ZFEÚ by mal teda vnútroštátny súd preskúmať, či a v akom rozsahu štátne orgány na základe príslušného vnútroštátneho práva podliehajú povinnosti „pravidelne prehodnocovať nevyhnutnosť a spôsoby zásahu vo vzťahu k vývoju v sektore [s elektrinou], a to v za sebou nasledujúcich obdobiach“[82].

109. Uplatňovanie týchto zásad je prirodzene úlohou vnútroštátneho súdu. No za predpokladu, že by sa analýza mala zamerať výlučne na povinný príspevok,[83] sa vzhľadom na to, čo bolo v tejto veci predložené Súdnemu dvoru, zdá, že zákon č. 24/2013 ani kráľovský zákonný dekrét č. 968/2014 nevyžadujú pravidelnú revíziu osobnej pôsobnosti (menovite platcov) povinných príspevkov. Účastníci konania naopak vysvetľujú, že zrejme jediným prvkom tohto systému, ktorý sa pravidelne preveruje, sú percentuálne podiely súm, ktoré sa majú financovať z povinného príspevku, ktoré sú každý rok upravované.

110. Ak sú uvedené vyjadrenia správne, nebola by vyššie uvedená požiadavka proporcionality splnená, ak by bol povinný príspevok, ktorý vyplýva zo zákona č. 24/2013 a bol vykonaný kráľovským zákonným dekrétom č. 968/2014, časovo neobmedzený a nepodliehal by žiadnemu

77 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. apríla 2019, Repsol Butano a DISA Gas (C-473/17 a C-546/17, EU:C:2019:308, body 55, 56 a 62 a citovaná judikatúra).

78 Rozsudok z 19. decembra 2019, Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:1129, bod 45).

79 Tamže, bod 51.

80 Tamže, bod 47 a citovaná judikatúra.

81 Rozsudok z 20. apríla 2010, Federutility a i. (C-265/08, EU:C:2010:205, bod 35).

82 Rozsudok z 20. apríla 2010, Federutility a i. (C-265/08, EU:C:2010:205, bod 35). Pozri tiež rozsudok z 11. apríla 2019, Repsol Butano a DISA Gas (C-473/17 a C-546/17, EU:C:2019:308, bod 56).

83 Nebudem sa zaoberať časovým preskúmaním a primeranosťou sociálneho bonusu, čo by opäť vyžadovalo veľmi odlišný typ hodnotenia, zahŕňajúci odlišné subjekty a úvahy.

kontrolnému mechanizmu. Zásada proporcionality vyžaduje reflexiu vývoja nákladov.[84] S výhradou potvrdenia vnútroštátnym súdom sa zdá, že táto požiadavka nebola v prejednávanej veci splnená.

111. Rád by som zdôraznil, že tieto zásady by sa nemali chápať ako spochybňovanie právomoci členských štátov definovať, čo „treba" považovať za „povinnosť služby vo verejnom záujme". Pokiaľ ide o odvetvie elektrickej energie, v odôvodneniach 47 a 50 smernice 2009/72 je výslovne uznaná autonómia členských štátov pri definovaní a určovaní „povinnosti služby vo verejnom záujme" na vnútroštátnej úrovni s prihliadnutím na vnútroštátnu situáciu.[85] Ak teda členské štáty konajú s cieľom stanoviť rozsah a organizáciu týchto služieb v súlade s článkom 3 ods. 2 smernice 2009/72, je im daný primeraný priestor na voľnú úvahu.[86]

112. Právo Únie stanovuje určité podmienky iba na úrovni jej vykonávania. Tieto podmienky sa týkajú po prvé otázky, či vymedzenie vykonané členskými štátmi skutočne spadá pod samostatný pojem práva Únie „povinnosť služby vo verejnom záujme", ako je stanovený v článku 3 ods. 2 smernice 2009/72.[87] Ak ide o takýto prípad, musia sa uplatniť podmienky stanovené v článku 3 ods. 2 uvedenej smernice.[88] Iba vtedy, ak údajná „kompenzácia za službu vo verejnom záujme" spĺňa požiadavky spojené so skutočnou „povinnosťou služby vo verejnom záujme" v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2009/72, vyvstáva potreba túto povinnosť preskúmať vo svetle podmienok uvedených v tomto ustanovení.

b) Kompenzácia a „povinnosti služby vo verejnom záujme"

113. Ako bolo preukázané v predchádzajúcej časti týchto návrhov, nie je vždy úplne jednoduché posudzovať, či je „povinnosť služby vo verejnom záujme" primeraná, ak sa k nej pristupuje ako k súboru. Ak by však mal byť povinný príspevok považovaný za samostatnú „povinnosť služby vo verejnom záujme" (alebo za „oddelený" prvok širšej „povinnosti služby vo verejnom záujme") a mal by byť teda skúmaný oddelene a samostatne, potom sa táto diskusia vzhľadom na existenciu prípadnej povinnosti poskytnúť kompenzáciu presúva z roviny „náročná" do roviny „zvláštna".

114. Nastoľuje sa totiž otázka, či žalobcovia môžu uplatňovať nárok na kompenzáciu za platenie povinného príspevku. Inými slovami, ukladá smernica 2009/72 členským štátom povinnosť *platiť peniaze za platenie peňazí*? Podľa môjho názoru ide o ďalšie potvrdenie toho, prečo je ťažké považovať povinný príspevok ako taký za „povinnosť služby vo verejnom záujme"[89].

115. Nech je to akokoľvek, ak má však byť druhá otázka položená vnútroštátnym súdom riešená v abstraktnej rovine, stanovuje článok 3 ods. 2 smernice 2009/72 v prípade vzniku skutočnej „povinnosti služby vo verejnom záujme" v zmysle tohto ustanovenia vytvorenie systému kompenzácií?

[84] Rozsudok z 11. apríla 2019, Repsol Butano a DISA Gas (C-473/17 a C-546/17, EU:C:2019:308, bod 59 a citovaná judikatúra).

[85] V súlade s Protokolom (č. 26) o službách všeobecného záujmu, pripojený k Zmluve o EÚ. Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. septembra 2016, ANODE (C-121/15, EU:C:2016:637, body 40 to 42).

[86] Rozsudok z 19. decembra 2019, Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:1129, body 35 až 36). Pozri tiež v tomto zmysle rozsudky z 20. apríla 2010, Federutility a i. (C-265/08, EU:C:2010:205, body 28 a 29), a z 21. decembra 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, bod 50).

[87] Rozsudok z 19. decembra 2019, Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:1129, bod 34 a citovaná judikatúra).

[88] Tamže, bod 48.

[89] Pozri body 44 a 48 až 49 vyššie.

116. Španielska vláda a Komisia vysvetľujú, že neexistuje automatická povinnosť poskytovať kompenzáciu v prípadoch, keď existuje „povinnosť služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2009/72.

117. Vo všeobecnej a abstraktnej rovine s týmto postojom súhlasím: je zrejmé, že z článku 3 ods. 2 smernice 2009/72 žiadna takáto požiadavka nevyplýva. Uvedená povinnosť nevyplýva ani z článku 106 ZFEÚ, s ktorým toto ustanovenie súvisí, ani z iných nástrojov práva Únie v oblasti služieb všeobecného hospodárskeho záujmu.[90] Ako Súdny dvor konštatoval v ustálenej judikatúre, členské štáty majú širokú diskrečnú právomoc rozhodnúť, či priznajú alebo nepriznajú kompenzáciu,[91] s výhradou zásad vyplývajúcich z rozsudku vo veci Altmark.[92]

118. Aj napriek nesúhlasu všetkých účastníkov konania, okrem španielskej vlády a Komisie, by mal byť tento záver rozšírený aj na článok 3 ods. 6 smernice 2009/72. Toto ustanovenie sa týka situácie, keď je poskytnutá kompenzácia, a podmieňuje jej poskytnutie zákazom diskriminácie.

119. Každý rozumný výklad článku 3 ods. 6 smernice 2009/72 vedie k záveru, že toto ustanovenie samo osebe skutočne neobsahuje povinnosť poskytnúť v konkrétnom prípade týkajúcom sa odvetvia elektrickej energie kompenzáciu za plnenie „povinnosti služby vo verejnom záujme“[93]. Túto povinnosť nemožno vyvodzovať ani zo všeobecného cieľa sledovaného smernicou 2009/72. To ma vedie k záveru, že opatrenie, ktoré nestanovuje povinnosť poskytnúť kompenzáciu za splnenie (skutočnej) „povinnosti služby vo verejnom záujme“, nie je samo osebe nezlučiteľné s článkom 3 ods. 6 smernice 2009/72.

120. Zo zásad vyplývajúcich z článku 3 ods. 2 v spojení s článkom 3 ods. 6 smernice 2009/72 vyplýva skôr to, že so všetkými podnikmi na trhu s elektrinou sa musí zaobchádzať rovnako tak v súvislosti s nákladmi na plnenie tejto „povinnosti služby vo verejnom záujme“, ako aj v súvislosti s akoukoľvek kompenzáciou, ktorú môže členský štát poskytnúť. Ak to tak bude, nedôjde k žiadnemu narušeniu dotknutého trhu a cieľ smernice 2009/72 bude zachovaný.

121. K týmto poznámkam mám dve výhrady.

122. Po prvé, ako už bolo vysvetlené v bodoch 117 až 119 vyššie, smernica môže vo všeobecnom záujme na plnení „povinnosti služby vo verejnom záujme“ pripustiť určité obmedzenie slobody pôsobiť na vnútornom trhu s elektrinou. Robí tak však len vo vzťahu k skutočným „povinnostiam služby vo verejnom záujme“, a nie vo vzťahu k „súborom“ okrajovo súvisiacich opatrení, ktoré zahŕňajú (niečo, čo silne pripomína) parafiškálnu daň. Inak, ako som vysvetlil v bodoch 113 a 114 vyššie, sa celé posúdenie primeranosti zacyklí: naozaj vyžaduje primerané opatrenie peňažnú kompenzáciu za odobratie peňazí?

[90] Napríklad Zelená kniha o službách verejného záujmu (KOM (2003) 270 v konečnom znení); oznámenie Komisie o uplatňovaní pravidiel Európskej únie v oblasti štátnej pomoci na náhrady za služby všeobecného hospodárskeho záujmu (Ú. v. EÚ C 8, 2012, s. 4); Oznámenie Komisie – Rámec Európskej únie pre štátnu pomoc vo forme náhrady za služby vo verejnom záujme (2011) (Ú. v. EÚ C 8, 2012, 15); alebo rozhodnutie Komisie z 20. decembra 2011 o použití článku 106 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na štátnu pomoc vo forme náhrady za službu vo verejnom záujme udeľovanej niektorým podnikom povereným poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu (Ú. v. EÚ L 7, 2012, s. 3).

[91] Rozsudky z 12. februára 2008, BUPA a i./Komisia (T-289/03, EU:T:2008:29, bod 214 a citovaná judikatúra); zo 7. novembra 2012, CBI/Komisia (T-137/10, EU:T:2012:584, bod 191); zo 16. júla 2014, Nemecko/Komisia (T-295/12, neuverejnený, EU:T:2014:675, bod 87), a zo 16. júla 2014, Zweckverband Tierkörperbeseitigung/Komisia (T-309/12, neuverejnený, EU:T:2014:676, bod 148).

[92] Rozsudok z 24. júla 2003, Altmark Trans a Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415, bod 95).

[93] Pozri tiež článok 9 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/944 z 5. júna 2019 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou a o zmene smernice 2012/27/EÚ (Ú. v. EÚ L 158, 2019, s. 125), ktorý obsahuje prakticky totožné znenie.

123. Po druhé náklady spojené s plnením „povinnosti služby vo verejnom záujme“ musia byť primerané. Členské štáty prirodzene nemôžu prinútiť podnik, ktorý pôsobí na určitom trhu, aby sa pod zámienkou vykonávania „povinnosti služby vo verejnom záujme“ *de facto* rozlúčil so svojím majetkom len preto, že osobitný právny rámec článku 106 ZFEÚ a smernice 2009/72 sám osobe vyžaduje poskytovanie kompenzácií za plnenie takejto povinnosti. [94]

124. Inými slovami, je predstaviteľné, že aj keby sa so všetkými podnikmi na trhu zaobchádzalo rovnako a bolo im uložené rovnaké bremeno, toto bremeno by mohlo byť samo osebe príliš zaťažujúce. Možno si predstaviť, že k zásahu do podstaty vlastníckeho práva v rozpore s článkom 17 Charty a článkom 1 Protokolu č. 1 k Európskemu dohovoru o ľudských právach by mohlo dôjsť len vo výnimočných prípadoch, keď by už neexistovala „spravodlivá rovnováha“ medzi všeobecným a individuálnym záujmom. [95]

V. Návrh

125. Navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prvú prejudiciálnu otázku, ktorú mu položil Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko), takto:

Článok 3 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES, sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá bez objektívneho odôvodnenia jasne vyplývajúceho z povahy sledovaného všeobecného hospodárskeho záujmu a na účely financovania systému, ktorý uplatňuje sociálny bonus na cenu elektriny priamo na faktúre za elektrinu oprávnených odberateľov, ukladá povinný finančný príspevok iba určitým energetickým podnikom vykonávajúcim činnosti výroby, distribúcie a predaja.

[94] Pozri článok 6 ods. 2 nariadenia Rady (EHS) č. 1191/69 z 26. júna 1969 o postupe členských štátov, ktorý sa týka záväzkov obsiahnutých v koncepcii služieb vo verejnom záujme v oblasti železničnej, cestnej a vnútrozemskej vodnej dopravy (Ú. v. ES L 156, 1969, s. 1; Mim. vyd. 07/001, s. 19), ktorý takéto „právo“ na kompenzáciu obsahoval. Pozri rozsudok z 3. apríla 2014, CTP (C-516/12 až C-518/12, EU:C:2014:220, bod 34).

[95] Pozri rozsudky ESĽP, 22. septembra 1994, Hentrich v. Francúzsko (ECLI:CE:ECHR:1994:0922JUD001361688, § 49 a citovaná judikatúra), a 19. júna 2006, Hutten-Czapska v. Poľsko (ECLI:CE:ECHR:2006:0619JUD003501497, § 167 a citovaná judikatúra). Pozri tiež napríklad rozsudok ESĽP, 5. novembra 2002, Pincová a Pinc v. Česká republika (ECLI:CE:ECHR:2002:1105JUD003654897, § 53).